

Beleidsplan (hoog)begaafde leerlingen

**Onderwijscluster De Parel
Wegwijzer-Schoof-Menorah**

Februari 2016

Beleidsplan

1. Doelstelling

Wij willen een school zijn die het vanzelfsprekend vindt dat kinderen onderwijs wordt geboden dat afgestemd is op hun verschillende mogelijkheden en behoeften. Wij verwachten veel van kinderen, maar kinderen mogen ook van ons verwachten dat we het meest uitdagende en stimulerende aanbod in activiteiten geven.

Onze school kiest er voor om de begeleiding t.a.v. kinderen die behoefte hebben aan een meer dan gemiddeld leerstofaanbod, vast te leggen in een protocol.

Er zijn grote verschillen in begaafdheid, tempo en belangstelling bij kinderen. Naast zorg voor kinderen die minder snel kunnen meekomen, moet er ook specifieke aandacht zijn voor de meerbegaafde leerling.

2. Doelgroep

Onze school richt zich met dit beleidsplan op leerlingen die behoefte hebben aan een aangepast leerstofaanbod, omdat het reguliere leerstofaanbod hen te weinig uitdaging biedt. In dit beleidsplan gaan we verder niet in op leerlingen binnen deze doelgroep waarbij sprake is van specifieke problematiek (zoals o.a. faalangst, sociaal-emotionele problematiek) of leerproblemen (zoals o.a. dyslexie, ADHD en een disharmonisch ontwikkelingsprofiel). Voor deze leerlingen wordt individueel bekeken welke maatregelen noodzakelijk zijn, eventueel in overleg met een externe deskundige.

Omschrijving doelgroep

- Intelligente leerlingen: beschikken in voldoende mate over de leereigenschappen, die kenmerkend zijn voor kinderen met een hoge intelligentie. Bij deze leerlingen zijn er problemen in het functioneren, die maken dat de leerling niet optimaal uit de verf komt. Bij deze leerlingen zijn naast aanpassingen in het leerstofaanbod pedagogische aandachtspunten in de begeleiding aan de orde.
- Begaafde leerlingen: beschikken in voldoende mate over de leer- en persoonlijkheidseigenschappen die kenmerkend zijn voor kinderen met een hoge intelligentie. Bij deze leerlingen zijn er geen specifieke problemen in het functioneren.
- Hoogintelligente leerlingen: beschikken in sterke mate over de leereigenschappen, die kenmerkend zijn voor kinderen met een hoge intelligentie. Bij deze leerlingen zijn er problemen in het functioneren, die maken dat de leerling niet optimaal uit de verf komt. Bij deze leerlingen zijn naast aanpassingen in het leerstofaanbod pedagogische aandachtspunten in de begeleiding aan de orde.
- Hoogbegaafde leerlingen: beschikken in sterke mate over de leer- en persoonlijkheidseigenschappen die kenmerkend zijn voor kinderen met een hoge intelligentie. Bij deze leerlingen zijn er geen specifieke problemen in het functioneren.

3. Signalering

3.1 Doelstelling

Doelstelling van de module signalering is het opsporen van leerlingen die in aanmerking komen voor verder onderzoek.

Wij vinden het belangrijk om (hoog)begaafde leerlingen zo vroeg mogelijk te signaleren, de nadruk van de signalering ligt dan ook op groep 1-2. Door leerlingen in een vroegtijdig stadium op te sporen kan er vanaf het begin worden ingespeeld op de mogelijkheden van deze leerlingen en kunnen problemen zoveel mogelijk voorkomen worden.

3.2 Procedure

Wij volgen binnen onze school voor de signalering de procedure die gehanteerd wordt in het Digitaal Handelingsprotocol hoogbegaafdheid.

Stappenoverzicht:

1. Algemene indruk leerkracht
2. Signaleringslijst leerkracht
3. Algemene indruk ouders
4. Signaleringslijst ouders
5. Didactische gegevens
6. Overige bronnen
7. Interpretatie signaleringsprocedure

Notabene: stap 2, 4 en 5 zijn noodzakelijk om een richtlijn van het protocol te krijgen. Als afsluiting van de signaleringsfase dient stap 7 doorlopen te worden.

Ad punt 5

Huidige didactische gegevens:

□ Groep 1-2:

De leerkracht maakt een inschatting van het ontwikkelingsniveau van de leerling op de verschillende ontwikkelingsgebieden.

- eerste intakegesprek met ouders/verzorgers
- informatieformulier vanuit de peuterspeelzaal
- de leerkracht en de ouders vullen het CB4-formulier in
- als het kind 4.5 jaar is vindt de eerste observatie m.b.v. KIJK plaats

□ Groep 3-8:

De leerkracht noteert de resultaten van de laatst afgenomen toetsen van het leerlingvolgsysteem (LVS).

- Technisch lezen (AVI, DMT)
- Taalvaardigheden (LWT, WS)
- Spelling (SVS)
- Begrijpend lezen (SVR/SBR, TBL)
- Rekenen/wiskunde (Re/Wi)
- Wereldoriëntatie.

Voor de leerstofgebieden waar geen toetsen voor worden afgenomen, geeft de leerkracht een inschatting van het niveau van de leerling op grond van prestaties van de leerling op de methodegebonden toetsen.

Hierbij wordt de volgende beoordeling gehanteerd:

- V- zwak tot zeer zwak

- IV benedengemiddeld;
- III gemiddeld;
- II goed;
- I zeer goed;

3.3 Wanneer?

De signalering vindt plaats bij de instroom van leerlingen in groep 1-2 en bij de instroom van nieuwe leerlingen groep 3-8 wanneer daar aanleiding toe is (zie hieronder).

Wanneer er tijdens de schoolloopbaan een duidelijk signaal is, wordt in de meeste gevallen direct overgegaan tot de module diagnostiek.

□ *Signalering bij instroom groep 1 of bij instroom nieuwe leerlingen in groep 2-8:*

De signaleringsprocedure wordt uitgevoerd bij een beperkte groep kinderen op grond van een aantal signalen.

Aanleiding om signaleringsprocedure op te starten

- signaal uit intakeprocedure;
- observatie leerkracht van kenmerken van begaafdheid;
- signaal naar aanleiding van ontwikkelingsvoorsprong of goede didactische resultaten (A-scores op meerdere leerstofgebieden);
- problemen die mogelijk het gevolg zijn of samenhangen met begaafdheid.

Bij de intakeprocedure (intakegesprek met ouders/verzorgers, informatieformulier vanuit de peuterspeelzaal, CB4-formulier) worden in ieder geval de volgende vragen meegenomen:

- Heeft u de indruk dat er bij uw kind sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong?
- Heeft u kind speciale interesses of hobby's?
- Zijn er bijzonderheden te melden ten aanzien van de ontwikkeling van uw kind?

□ *Signalering verderop in de schoolloopbaan:*

Nadat de eerste signalering heeft plaatsgevonden in groep 1-2 kan het zijn dat er aanleiding is om verderop in de schoolloopbaan opnieuw te kijken naar een leerling.

Bij een signaal van de volgende bronnen:

Leerkracht:

- observatie van kenmerken die duiden op begaafdheid;
- bij problemen die mogelijk verband kunnen houden met begaafdheid.

Ouders:

- signaal van ouders;

Didactische gegevens:

- leerlingen die overwegend scoren op A-niveau;
- wisselende schoolprestaties;

3.4 Tijdstip

Diverse mogelijkheden:

- n.a.v. intakegesprek 4 weken voor eerste schooldag
- na 6 weken wordt het CB4-formulier met de ouders/verzorgers ingevuld
- het eerste observatiemoment met KIJK vindt plaats als het kind 4.5 jaar is. Voor een beperkte groep kinderen zal daar een signalering uit voortvloeien.

3.4 Verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid voor het opstarten van de signaleringsprocedure ligt bij de leerkracht. Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat de leerkracht zorgvuldig de verzamelde gegevens bekijkt en zelf tot een oordeel komt of verder onderzoek wenselijk is met behulp van de richtlijn van de computer.

3.5 *Vervolgtraject*

Er is een indicatie voor verder onderzoek wanneer uit minimaal twee bronnen (leerkracht, didactische gegevens of ouders) een positief signaal komt.

De leerkracht meldt leerlingen die positief uit de procedure komen aan bij de intern begeleider.

De leerkracht heeft samen met de zorgcoördinator HB/ intern begeleider een gesprek met de ouders over de uitkomsten van de signaleringsprocedure bij die leerlingen die positief uit de signaleringsprocedure komen.

Er zijn een aantal criteria aan de hand waarvan u aan de hand van het signaleringsverslag van het protocol grensgevallen kunt opsporen. U bepaalt in overleg met de zorgcoördinator HB/ intern begeleider of u deze grensgevallen meeneemt naar de fase diagnostiek.

Bij het vermoeden van onderpresteren, leerstoornissen of ernstige gedragsproblematiek wordt geadviseerd om de fase signalering over te slaan en direct over te gaan naar de fase van diagnostiek.

3.6 *Verslaglegging*

Het door de computer gegenereerde verslag naar aanleiding van de signaleringsprocedure wordt opgenomen in het leerlingdossier eventueel aangevuld met aantekeningen van de leerkracht of aanvullende informatie.

N.b.:

In bijlage 4 wordt aangegeven hoe niveau A+ moet worden berekend.

4. Diagnostiek

4.1 Doelstelling

Doelstelling van de procedure van intern onderzoek is meer duidelijkheid te krijgen over de begaafdheid van de leerling en het verzamelen van gegevens die nodig zijn voor het opstellen van een handelingsplan.

4.2 Procedure

Wij volgen binnen onze school voor de diagnostiek de procedure die gehanteerd wordt in het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid. Bij voorkeur worden alle stappen doorlopen, dus ook de leerlingvragenlijst (vanaf groep 5) wordt afgenomen, tenzij de leerkracht de indruk heeft dat dit geen goed idee is.

Stappenoverzicht

1. Leerkrachtvragenlijst
2. Oudervragenlijst
3. Didactische gegevens
4. Leerlingvragenlijst (vanaf groep 5)
5. Overige bronnen (o.a. observatiegegevens, gegevens van derden)

6. Uitprinten computergegenereerde verslag
7. Samenstellen gespreksformulier

8. Eindverslag schrijven
9. Advies vervolgtraject

Notabene: stap 1, 2, 3 en 9 zijn noodzakelijk om een advies over het vervolgtraject te krijgen.

Ad punt 3

Huidige didactische gegevens:

Voor het stellen van de diagnose door de computer zijn alleen de huidige didactische gegevens nodig (worden automatisch overgenomen uit de signaleringsfase).

Doortoetsen met toetsen van het LVS:

De leerkracht bespreekt aan de hand van het door de computer gegenereerde verslag de uitkomsten van de diagnostiekprocedure met de intern begeleider. Aan de hand van dit gesprek wordt bepaald of er wordt doorgetoetst.

Doortoetsen vindt plaats met de beschikbare toetsen van het LVS (lieft zo breed mogelijk doortoetsen). Er wordt begonnen met de eerstvolgende toetsen volgens het toetsschema en er wordt doorgetoetst zolang de leerling op A-niveau scoort.

Wanneer een leerling op A-niveau heeft gescoord bij het doortoetsen, hoeft hij deze toets niet opnieuw te maken wanneer hij hem volgens het toetsschema moet maken, heeft hij lager dan A-niveau gescoord, dan wordt de toets wel meegedaan.

🚩 groep 1-2:

- TVK, Ordenen

🚩 groep 3-8:

- Technisch lezen (AVI, DMT)
- Taalvaardigheden (LWT, WS)

- Spelling (SVS)
- Begrijpend lezen (SVR/SBR, TBL)
- Rekenen/wiskunde (Re/Wi)

4.3 *Wanneer?*

In principe doen we verder onderzoek bij alle leerlingen waarbij het DHH na de signaleringsprocedure aangeeft dat verder onderzoek wenselijk is en bij leerlingen waarvan de leerkracht ondanks een negatief advies van het DHH toch verder wil gaan.

4.4 *Verantwoordelijkheid*

De leerkracht zorgt voor het verzamelen van de gegevens en bespreekt het door de computer gegenereerde verslag met de intern begeleider. Het interpreteren van de gegevens die worden verzameld in de fase van diagnostiek valt onder de verantwoordelijkheid van de zorgcoördinator HB /intern begeleider.

De zorgcoördinator HB /intern begeleider bepaalt in overleg met de leerkracht het vervolgtraject.

Het is de bedoeling dat er een zorgvuldige analyse plaatsvindt van alle verzamelde gegevens en dat de richtlijnen van het DHH hierbij als ondersteuning gebruikt worden. (Doortoetsen wordt dus in overleg met de zorgcoördinator HB/ intern begeleidergedaan.)

4.5 *Vervolgtraject*

Nadat de diagnostiekfase is doorlopen, wordt voor de leerlingen die deel uitmaken van de doelgroep een handelingsplan opgesteld.

Bij de keuze van het vervolgtraject wordt uitgegaan van de richtlijnen die gegeven worden door het DHH. Besluiten worden genomen door de zorgcoördinator HB /intern begeleider. Wanneer een leerling een didactische voorsprong heeft van minimaal zes maanden op meerdere leerstofgebieden, maakt de leerling automatisch deel uit van de doelgroep ongeacht de conclusie van het DHH.

De leerkracht heeft samen met de zorgcoördinator HB /intern begeleider een gesprek met de ouders naar aanleiding van het intern onderzoek.

4.6 *Verslaglegging*

Het door de computer gegenereerde verslag naar aanleiding van het intern onderzoek wordt samen met door de zorgcoördinator HB/ intern begeleider geschreven eindverslag (aangevuld met zo nodig de eigen visie) opgenomen in het leerling-dossier.

4.7 *Verwijzing van extern onderzoek*

In de volgende gevallen kan extern onderzoek wenselijk zijn:

- er is geen eenduidige conclusie mogelijk op grond van de gegevens uit het intern onderzoek;
- er zijn tegenstrijdige gegevens;
- bij het vermoeden van onderpresteren, leerstoornissen of ernstige gedragsproblematiek na een negatief advies van het DHH (handelingsverlegenheid van de school).

De zorgcoördinator HB/ intern begeleider meldt de leerling aan voor verder onderzoek bij het zorgteam van de school.

Wanneer het niet mogelijk is om het onderzoek door de school te laten plaatsvinden, dan wordt ouders het advies gegeven om extern onderzoek te laten doen.

De school zal in dat geval de uitkomsten van het externe onderzoek serieus nemen en haar handelen afstemmen op de uitkomsten van het onderzoek. Adviezen van externe deskundigen worden opgevolgd, voor zover ze niet in strijd zijn met het door de school gevoerde beleid.

5. Leerlingbegeleiding

In dit deel van het beleidsplan wordt aangegeven welke begeleidingsmogelijkheden er op onze school zijn voor (hoog)begaafde leerlingen.

5.1 Opstellen handelingsplan

Nadat het traject diagnostiek is doorlopen wordt voor de leerlingen die tot de doelgroep behoren een handelingsplan opgesteld. Het handelingsplan wordt opgesteld door de zorgcoördinator HB/ intern begeleideren/of de leerkracht. Bijvoorbeeld bij leerlijn 1 kan de leerkracht het handelingsplan zelfstandig maken en uitvoeren. We maken hierbij gebruik van het standaardformulier, zoals dit is opgenomen in het DHH.

5.2 Vervroegde doorstroming

5.2.1 Criteria

Na de fase van diagnostiek wordt voor een aantal leerlingen eerst het adviestraject vervroegde doorstroming van het DHH doorlopen.

Notabene: voor leerlingen die het adviestraject vervroegde doorstroming gaan doorlopen, moet de volledige diagnostiefase zijn afgerond, inclusief het doortoetsen.

Dit geldt voor leerlingen die voldoen aan de volgende criteria:

- De leerling behoort tot de doelgroep van dit protocol, dit komt naar voren uit de fase van diagnostiek of uit extern onderzoek;
- De leerling heeft een didactische voorsprong van meer dan 6 maanden tot bijna een jaar of meer op meerdere leerstofgebieden.
 - Groep 1-2:
Er moet sprake zijn van een brede ontwikkelingsvoorsprong, dat wil zeggen op minimaal 9 van 15 gebieden in de fase diagnostiek (grote en fijne motoriek tellen hierbij niet mee). Verder moet er bij het doortoetsen sprake zijn van een didactische voorsprong van minimaal een half jaar tot bijna een jaar of meer.
 - Groep 3-8:
Er moet tijdens het didactische onderzoek in de fase diagnostiek een didactische voorsprong zijn van minimaal een half jaar tot bijna een jaar of meer op de belangrijkste leerstofgebieden.

5.2.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling

De school hanteert de volgende instrumenten om de sociaal-emotionele ontwikkeling in kaart te brengen:

Groep 1-2:

KIJK (1-2), LVS Leefstijl (bij twijfel), oordeel collega's andere leerjaren, of eventueel als laatste een deskundig onderzoek.

Groep 3-8:

LVS Leefstijl, CBSK of andere zelfbeeldvragenlijsten.

Verder kan er extra geobserveerd worden en er kan eventueel extern advies aangevraagd worden.

Wanneer de leerkracht twijfels heeft over de sociaal-emotionele ontwikkeling van een leerling waarbij een vervroegde doorstroming overwogen wordt, wordt de leerkracht gevraagd om aan te geven (liefst in een verslag) welke problemen hij ervaart in het functioneren van de leerling.

5.2.3 *Besluitvorming*

De leerkracht doorloopt het adviestraject vervroegde doorstroming en bespreekt de uitkomst met de intern begeleider. Er vindt een bespreking plaats in het zorgteam. Daarna vindt een gesprek plaats met de ouders, de huidige leerkracht, de zorgcoördinator HB/ intern begeleiders eventueel de toekomstige leerkracht (wanneer deze bekend is). In dit gesprek wordt de definitieve beslissing omtrent de vervroegde doorstroming genomen.

De school heeft de beslissende stem bij de besluitvorming.

In principe is vervroegde doorstroming op ieder moment mogelijk, in overleg wordt bekeken welk moment het meest wenselijk is.

5.2.4 *Vorbereiding*

Aan de hand van de punten die eventueel naar voren zijn gekomen naar aanleiding van het adviestraject vervroegde doorstroming wordt bekeken welke aandachtspunten er zijn bij de voorbereiding op de vervroegde doorstroming.

Aandachtspunten:

Sociaal-emotioneel: Kennismaken in de volgende groep.

Didactisch: Krijgt het kind in de nieuwe groep voldoende uitdaging. Het is de bedoeling dat het kind na enkele weken start in de leerlijn waar het thuishoort (compacten en verrijken).

Tijdstip: Nader overeen te komen.

5.2.5 *Nazorg*

Wanneer ouders ondanks een positief advies van de school een vervroegde doorstroming niet wenselijk vinden, dan wordt de leerling in principe ingedeeld in de tweede leerlijn.

Mocht er sprake zijn van een grote didactische voorsprong en de school acht een vervroegde doorstroming niet wenselijk, dan kan in overleg met de zorgcoördinator HB/ intern begeleiderbesloten worden tot een individueel traject voor de leerling.

In principe starten leerlingen die vervroegd zijn doorgestroomd na enkele weken weer met een aangepast programma. Bij twijfel kan in overleg met de zorgcoördinator HB/ intern begeleiderkan bekeken worden of een leerling start in de eerste of de tweede leerlijn. Mocht de leerkracht denken dat een aangepast leerstofaanbod op dat moment nog niet wenselijk is, dan wordt contact opgenomen met de intern begeleider.

5.3 Compacting van de reguliere leerstof

5.3.1 Richtlijnen

Alle leerlingen die tot de doelgroep behoren, worden ingedeeld in de eerste of tweede leerlijn en daarmee ligt tegelijk vast wat ze meedoen van de reguliere leerstof uit de methoden.

Compacting vindt plaats aan de hand van de compactingrichtlijnen van het DHH.

In principe wordt dit in eerste instantie gedaan voor de ontwikkelingsgebieden rekenen/wiskunde, spellen en begrijpend lezen. Later wordt bij wereldoriëntatie vooral gelet op de vraagstelling in de tekst van de methode.

5.3.2 Verantwoordelijkheid

De werkgroep hoogbegaafdheid doet een voorstel voor het compacten van de leerstof. De leerkracht is later verantwoordelijk voor de verdeling in weektaken. Een weektaak vergroot het overzicht op de leerstof voor de leerkracht en/of de duopartner. Kinderen kunnen binnen de weektaak hun eigen werk plannen.

5.4 Verrijkingsaanbod

In de tijd die vrijkomt door compacting wordt verrijgingsstof aangeboden.

Er wordt in principe niet vooruit gewerkt met de leerstof, tenzij anders is afgesproken in het handelingsplan.

5.4.1 Keuze materiaal

Voor invulling van het *structurele* gedeelte (1^e en 2^e leerlijn; dus niet individueel gericht op het kind) van de weektaak op het gebied van de reguliere vakgebieden, kiezen we zoveel mogelijk voor vaste materialen voor leerlingen in de eerste en tweede leerlijn. Een overzicht van deze materialen is opgenomen in bijlage 7.

De leerkracht kan indien nodig bij het onderdeel *Suggesties voor verrijking* van het DHH zoeken naar aanvullende suggesties voor verrijking per groep, per vakgebied en per leerlijn.

5.4.2 Orthotheek

De materialen die kunnen worden ingezet voor hoogbegaafde leerlingen zijn te vinden in de orthotheek.

Leerkrachten kunnen via een uitleensysteem materiaal meenemen naar hun groep.

5.5 Begeleiding in groep 1-2

5.5.1 Compacting

We hanteren de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen bij de beschrijvende richtlijnen voor compacting in groep 1-2 van het DHH.

De belangrijkste punten zijn:

- Er wordt met de opdrachten en werkjes aangesloten bij het niveau van de leerling.
- Er worden grotere leerstappen genomen, opdrachten met een gelijke inhoud en/of doelstelling worden zoveel mogelijk vermeden (herhalen);
- Per project wordt bekeken welke opdrachten zinvol zijn voor kinderen uit de doelgroep;
- Bij de methoden die gebruikt worden ter ondersteuning van het onderwijs wordt bekeken welke onderdelen zinvol zijn om mee te laten doen.

5.5.2 Verrijkingsaanbod

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Vanaf het moment dat duidelijk is dat er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong, wordt gestart met het aanbieden van verrijkingsoopdrachten en verrijkingmateriaal;
- Er wordt verrijking aangeboden op zoveel mogelijk verschillende ontwikkelingsgebieden, dus zo breed mogelijk;
- Per project wordt gezocht naar verrijkingmogelijkheden bij de verschillende onderdelen die aan bod komen;
- Er wordt verrijking gezocht die aansluit bij de verschillende manieren van leren die passen bij kinderen in deze leeftijdsfase (spelend leren, handelingsgericht leren, methodisch leren);
- Er wordt aangesloten bij de diverse werkvormen die gehanteerd worden (werken met ontwikkelingsmateriaal, spelen in hoeken, methodisch materiaal);
- Ontwikkelingslijnen worden uitgebreid naar boven toe (hiervoor is het nodig om ontwikkelingsmaterialen aan te schaffen, die geschikt zijn voor kinderen vanaf groep 3.
- Er wordt ingespeeld op de ontwikkeling op het gebied van lezen en rekenen.

Aan de hand van bovenstaande richtlijnen wordt door de leerkrachten van groep 1-2 een map samengesteld waarin de diverse verrijkingmogelijkheden in groep 1-2 worden beschreven.

(Let op: voorzichtig met instappen leerstofaanbod vanaf groep 3. Dus niet lezen en rekenen naar voren halen. Niet versnellen. Als je het aanbiedt gaat het bij deze kinderen wel heel erg hard, Beter op een meer ontdekkende manier. Niet te schools.)

5.5.3 Planning leerstof

In groep 1-2 maakt de leerkracht per project een planning van de opdrachten en activiteiten die aan de orde zullen komen. Vervolgens wordt per dag bepaald welke opdrachten en activiteiten individuele kinderen gaan doen. Bij kinderen uit de doelgroep wordt bij het inplannen van opdrachten en activiteiten rekening gehouden met het niveau van de leerling en zullen naast reguliere opdrachten en activiteiten ook verrijkingsoopdrachten ingepland worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de map waarin alle verrijkingmogelijkheden zijn vastgelegd.

(Suggestie: Maak een aparte kleuterverrijkingmap: welke structurele verrijkingmogelijkheden zijn er?

Suggestie: aanpassen van planbord voor de verrijking.

Verrijken vanaf het begin. Niet groep 1 met 2 mee laten doen).

5.6 Pedagogische begeleiding

Naast de didactische aanpassingen zijn er leerlingen die ook begeleiding nodig hebben omdat ze problemen hebben in het functioneren. Via de vragenlijst die door ouders en leerkracht is ingevuld in de diagnostiekfase kan bekeken worden op welke gebieden zich eventueel problemen voordoen.

Vervolgens kan voor dat onderdeel gezocht worden naar suggesties voor de begeleiding bij het onderdeel Pedagogische handelingssuggesties van het DHH.

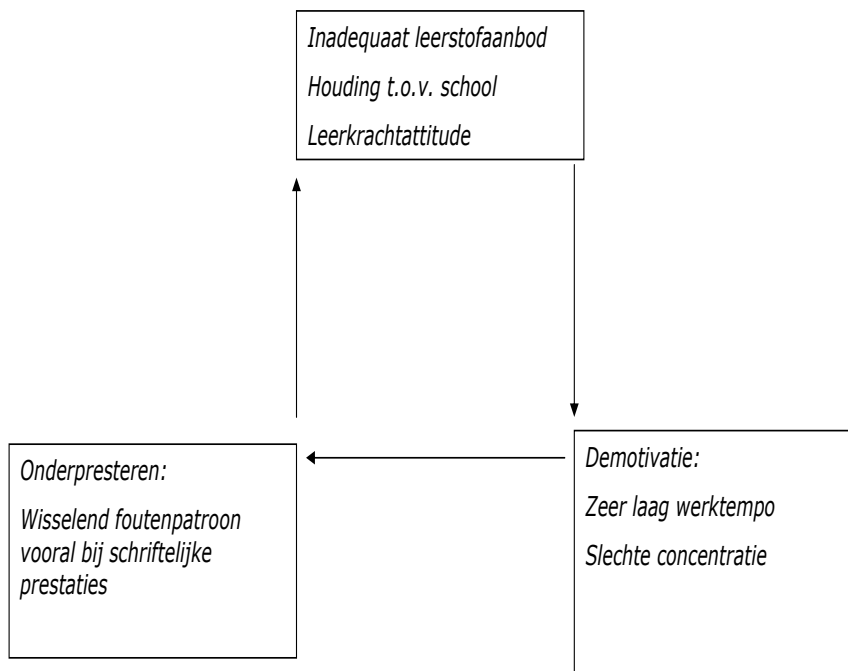
5.7 Begeleiding onderpresteerders

5.7.1 Definitie

'Onderpresteren is langdurig minder presteren dan op grond van iemands capaciteiten verwacht mag worden'(Kaufman, 1991)

Zie bijlage positieve en negatieve kenmerken (blz.113 Prof.omgaan met

Vicieuze cirkel onderpresteren

5.7.2 Signalering en diagnostiek

Bij leerlingen waarvan het vermoeden bestaat dat ze onderpresteren wordt eerst een volledig intern onderzoek gedaan, zodat er duidelijkheid is over de begaafdheid.

Bij leerlingen waarvan de leerkracht een sterk vermoeden heeft dat er sprake zou kunnen zijn van onderpresteren wordt ervoor gekozen om de signaleringsprocedure over te slaan (te breedmazig) en direct door te gaan naar module 2 Diagnostiek (fijnmaziger), omdat de kans dan groter is dat de eventuele begaafdheid van de leerling ook naar voren komt. Let op: bij vermoedelijk onderpresteren altijd doortoetsen ook als het kind geen A-scores heeft.

Mocht er daarna nog onvoldoende duidelijkheid zijn over de begaafdheid van de leerling, dan is extern onderzoek wenselijk.

Soms geeft het DHH aan bij de factor onderpresteren aan dat er een gevaar is voor onderpresteren of vertoont de leerling uitval op meerdere clusters van de vragenlijst.

Wanneer dit het geval is en de leerling valt buiten het protocol, dan wordt aangeraden om extern onderzoek te laten doen.

5.7.3 Begeleiding

Bij leerlingen die onderpresteren is het belangrijk om ze ondanks hun huidige prestaties, in te delen in een leerlijn (1 of 2). Daarnaast is de pedagogische begeleiding van deze leerlingen essentieel om een gedragsverandering teweeg te brengen.

Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de pedagogische handelingssuggesties voor het omgaan met onderpresteren uit het DHH. Mocht er na het toepassen van de handelingssuggesties na enige tijd nog geen verbetering optreden in de situatie van de leerling, dan is het wenselijk om een extern deskundige te raadplegen. (Aanmelden bij het zorgteam, daarna SOM of Barend Spijkers)

5.8 Randvoorwaarden begeleiding

5.8.1 Planning leerstof

Wij kiezen ervoor om leerlingen met een aangepast programma te laten werken met een weektaak. Dit geeft overzicht voor de leerkracht en verhoogt de zelfstandigheid van de leerling. De weektaak wordt opgesteld door de leerkracht, hiervoor wordt voor alle leerkrachten hetzelfde formulier gehanteerd. De leerkracht gebruikt de blokindeling (onderdeel van de compactingrichtlijnen, zie protocol DHH) als ondersteuning bij het opstellen van de weektaak.

Let op: Bij jonge kinderen kan uit de weektaak een dagtaak worden gehaald. Langzamerhand kan op een weektaak worden overgegaan.

5.8.2 Begeleiding

Uitgangspunt hierbij is dat het vooral bij verrijkingswerk erg belangrijk is om het leerproces van de leerling te bewaken en dat verrijkingsmateriaal zich minder goed leent om het door de leerling zelf na te laten kijken, gezien de aard van het materiaal.

Wanneer het niet mogelijk is om al het werk van de leerling door de leerkracht na te laten kijken, gaan we ervan uit dat er minimaal 1x per week van ieder verrijkingsonderdeel een gedeelte door de leerkracht wordt nagekeken. Deze opdracht(en) worden ook beoordeeld door de leerkracht volgens een procesgerichte benadering (zie bijlage beoordelingscriteria, zie bijlage op CD-rom) en wordt weergegeven in een woordbeoordeling (onvoldoende-voldoende-goed).

De leerkracht bespreekt de nagekeken opdrachten vervolgens ook na met de leerling.

5.8.3 Vermelding op rapport

Op het rapport wordt naast een beoordeling voor de reguliere leerstof ook een beoordeling gegeven voor het verrijkingsmateriaal waar de leerling aan gewerkt heeft.

Deze beoordeling wordt weergegeven bij het gedeelte opmerkingen. Er wordt eventueel op een bijlage per vakgebied aangegeven aan welk materiaal de leerling gewerkt heeft en per materiaal wordt een beoordeling gegeven, die is gebaseerd op de beoordeling van het werk dat door de leerkracht is nagekeken.

5.8.4 Registratie

Bij de overgang naar een volgende groep wordt bij de overdracht een speciaal registratieformulier (opgeslagen in het digitaal zorgdossier) ingevuld waarop wordt aangegeven aan welke verrijkingsstof de leerling gewerkt heeft en hoe ver hij gekomen is met de verschillende materialen.

5.8.5 Coördinatie

De coördinatie van de zorg voor hoogbegaafde leerlingen ligt bij de zorgcoördinator HB/ intern begeleiderin samenwerking met de leden van het zorgteam. Hoewel de IB-er het eerste aanspreekpunt is bij vragen rondom de begeleiding, zal in de komende vier jaar de werkgroep Hoogbegaafdheid als aanspreekpunt fungeren. Wellicht is op termijn een coördinator hoogbegaafdheid een optie.

5.8.6 Verslaglegging

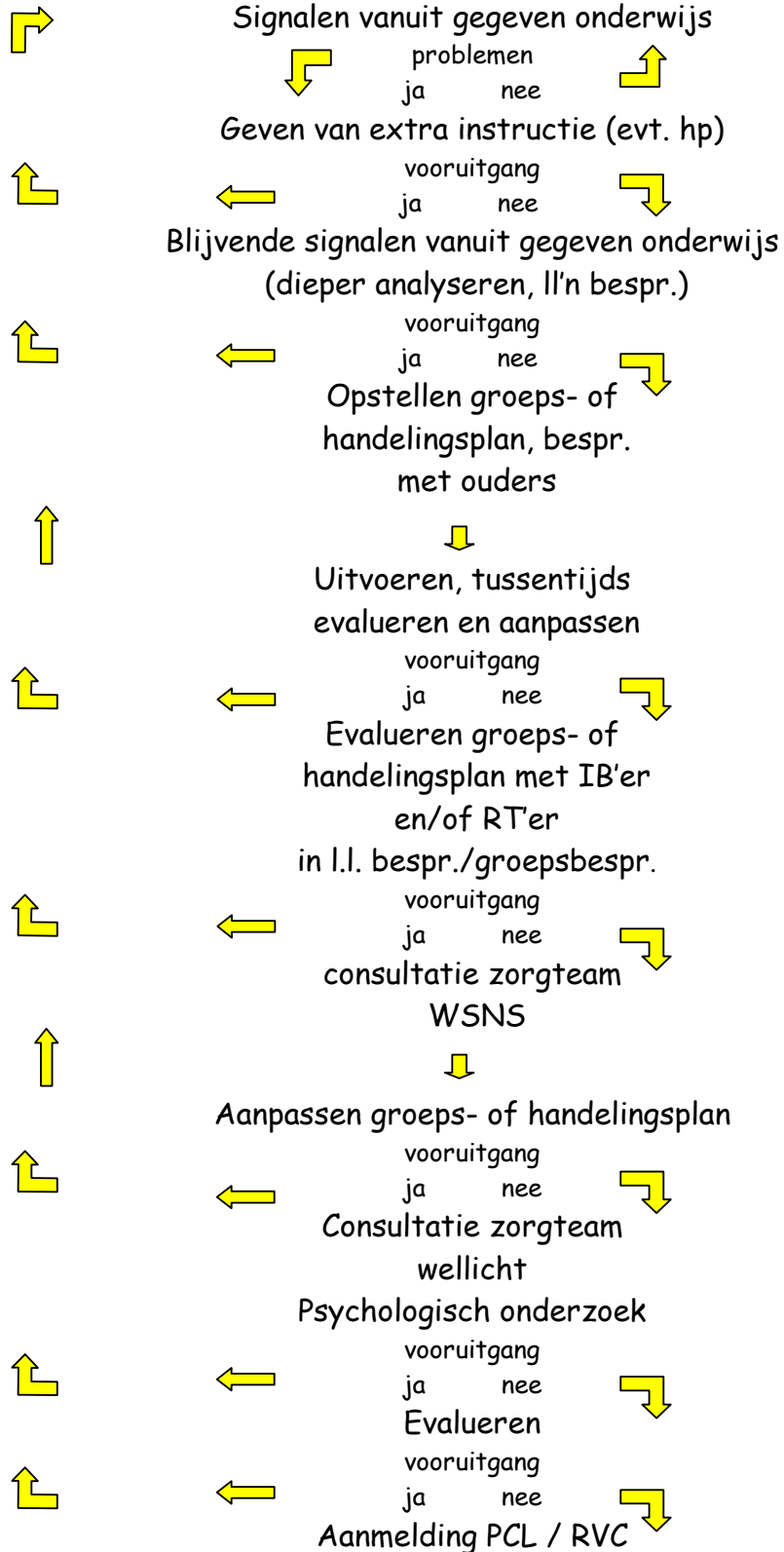
De verslagen van de signalerings- en diagnostiekfase worden opgenomen in het leerlingdossier (vooralsnog in de hangmap en daarnaast digitaal in het zorgdossier). De handelingsplannen en evaluatiegegevens (verslagen gesprekken ouders of

zorgteambesprekingen) worden in de klas bewaard door de leerkracht, aan het einde van ieder schooljaar worden deze handelingsplannen opgeborgen in het leerling-dossier (digitaal zorgdossier).

6. Evaluatie

6.1 Team

Hulpverlening in één oogopslag:

6.2 Ouders

Wanneer een handelingsplan is opgesteld wordt dit ondertekend door de ouders/verzorgers. Na 6-8 weken vindt er een evaluatiegesprek plaats met de ouders en wordt er een nieuw handelingsplan opgesteld, bij de voorbereiding van dit gesprek kan het gespreksformulier van het DHH worden gebruikt.

Wanneer een handelingsplan naar tevredenheid loopt en er geen grote aanpassingen meer nodig zijn, wordt de evaluatie gekoppeld aan de rapportgesprekken (3x per jaar).

Op langere termijn (na 4-6 maanden) kan er eventueel voor gekozen worden om de vragenlijsten uit de diagnostiekfase nog eens opnieuw in te vullen (hiervoor wordt gebruik gemaakt van de vragenlijsten die zijn opgenomen in module 4 evaluatie lange termijn met ouders). Op deze manier kan bekeken worden of het handelingsplan ook geleid heeft tot een ander beeld bij ouders en leerkracht.

6.3 Leerling

Het is belangrijk om regelmatig even kort te evalueren met de leerling, zodat de leerkracht zicht houdt op het leerproces van de leerling.

De leerkracht kan zelf bepalen hoe hij dit wil vormgeven, hierbij kan gebruik worden gemaakt van de suggesties voor evaluatie op korte termijn met de leerling van het DHH.

Vanaf groep 5 laat de leerkracht voorafgaand aan de rapportgesprekken van oktober en maart de leerling de leerlingvragenlijst invullen die deel uitmaakt van module 4 van het DHH.

Bijlagen Beleidsplan Hoogbegaafdheid

Doelgroep:

- Model Heller (cursusboek) zie Cd-rom
- Kenmerken begaafdheid (cursusboek)

Verrijkingsaanbod:

- Schema verrijkingmateriaal groep 1-2
- Schema verrijkingmateriaal groep 3-8 (zie Cd-rom)

Pedagogische begeleiding:

- Onderwerpen pedagogische handelingssuggesties DHH

Omgaan met onderpresteren:

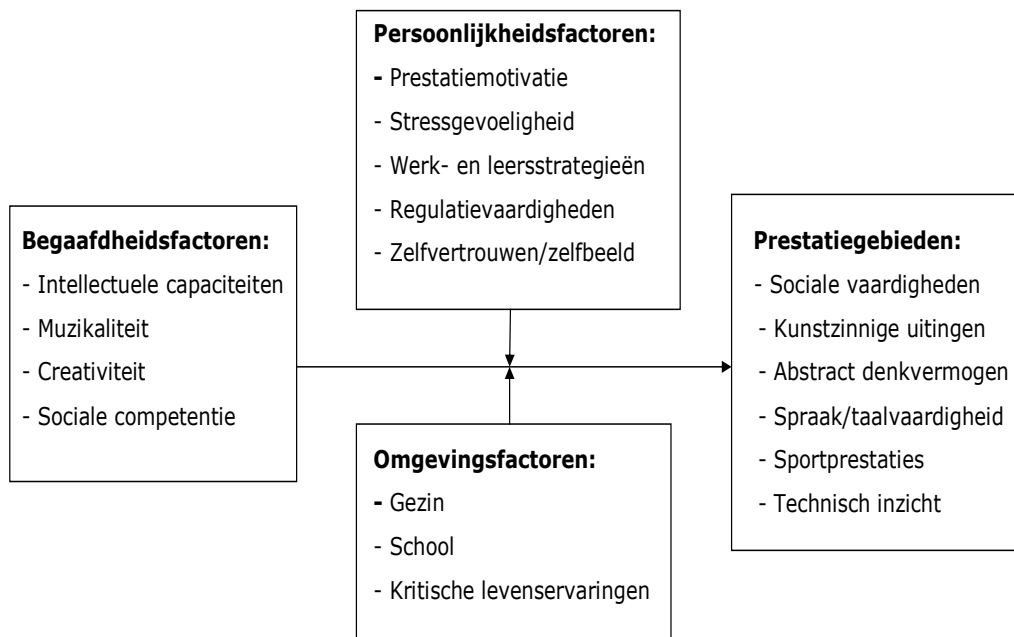
- Model onderpresteren zie Cd-rom
- Kenmerken onderpresteren (cursusboek)
- Stappenplan onderpresteren (cursusboek)

Randvoorwaarden:

- Formulier weektaak
- Beoordelingscriteria verrijkingmateriaal zie Cd-rom
- Registratieformulier verrijkingmateriaal
- Bijlage rapport

Bijlage 1

Model van Heller

© Adviesbureau voor hoogbegaafde kinderen in het basisonderwijs – Drs. S. Drent

Bijlage 2

Beoordelingscriteria verrijkingsmateriaal

Bij het beoordelen van verrijkingsopdrachten kan gelet worden op de volgende aspecten:

- Hoe was de inzet van de leerling?
- Kan de leerling op een zelfstandige manier omgaan met de opdrachten?
- Is de leerling in staat om zelf tot oplossingsstrategieën te komen?
- Is de leerling in staat om samen met anderen tot een oplossing te komen (indien van toepassing)?
- Is het werk binnen de gestelde tijd afgemaakt?
- Voldoet het eindresultaat aan de verwachtingen?
- Pakt de leerling eventuele aanwijzingen van de leerkracht goed op?
- Is de leerling in staat tot zelfreflectie?

Bijlage 3

Groep 1-2 Ontwikkelingsniveau

U geeft aan hoe de leerling op deze ontwikkelingsgebieden functioneert in vergelijking met zijn leeftijdgenoten. In die gevallen dat de leerling reeds een groep heeft overgeslagen, vergelijkt u hem met de leerlingen van zijn huidige leerstofjaarniveau.

Indien u van mening bent dat de leerling op dit ontwikkelingsgebied een voorsprong heeft op zijn groepsgenoten van zijn huidige leerstofjaarniveau, dan omcirkelt u het antwoord 'ja', anders omcirkelt u het antwoord 'nee'. Wanneer u aangeeft dat een leerling op een bepaald gebied zeer goed functioneert, dan betekent dit automatisch dat er sprake is van een voorsprong en moet u dus 'ja' omcirkelen.

Tabel Module signalering

Huidige leerstofjaarniveau 1-2 (omcirkel wat van toepassing is)

<i>In vergelijking met leeftijdgenoten</i>	Zeer zwak	Zwak	Gemiddeld	Goed	Zeer goed
Ruimtelijke oriëntatie					
Grove motoriek					
Lichaamsverkenning					
Tijdsoriëntatie					
Wereldverkenning					
Taal/denken					
Vorbereidend lezen en schrijven					
Vorbereidend rekenen					
Fijne motoriek					

Tabel Module diagnostiek

Huidige leerstofjaarniveau 1-2 (omcirkel wat van toepassing is)

<i>In vergelijking met leeftijdgenoten</i>	Zeer zwak	Zwak	Gemiddeld	Goed	Zeer goed	Voorsprong ?	
Lichaamsverkenning						ja	nee
Tijdsoriëntatie						ja	nee
Wereldverkenning						ja	nee
Taal/denken						ja	nee
Sociale ontwikkeling						ja	nee
Emotionele ontwikkeling						ja	nee
Taakgerichte vaardigheden						ja	nee
Grove motoriek						ja	nee
Fijne motoriek						ja	nee
Visuele discriminatie						ja	nee
Visuele synthese						ja	nee
Auditieve discriminatie						ja	nee
Auditieve synthese						ja	nee
Ruimtelijke oriëntatie						ja	nee
Ordenen						ja	nee
Classificeren						ja	nee
Tellen						ja	nee

Bijlage 4

Groep 3-8 Didactische gegevens – module signalering en module diagnostiek

Vul hier de laatste gegevens in uit het leerlingvolgsysteem (LVS).

Wanneer u niet voor alle genoemde leerstofgebieden LVS-toetsen afneemt, maakt u op grond van de prestaties van de leerling en de resultaten op de methodegebonden toetsen een inschatting van het niveau van de leerling (u geeft deze inschatting weer in Cito-scores).

- E/D zwak tot zeer zwak
- C zwak tot gemiddeld
- B gemiddeld tot bovengemiddeld
- A goed
- A+ zeer goed.

Gegevens uit het LVS (het gaat hier om de laatste toetsen die zijn afgenomen volgens het toetsschema)

Geef aan op welk leerstofjaarniveau deze toetsgegevens zijn gebaseerd en of dit een midden of eindtoets van dit niveau betreft.

Niveau: 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8

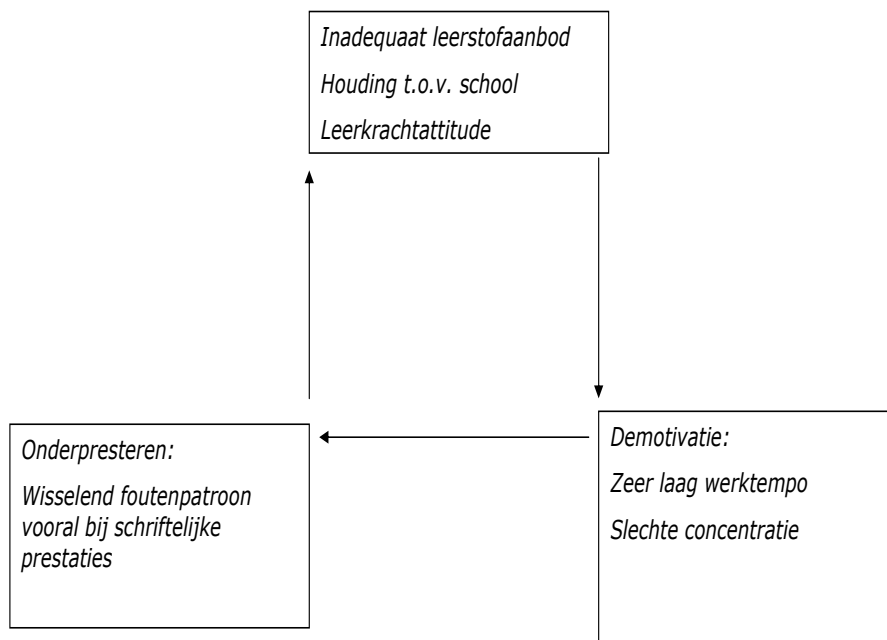
Toets: M / E

	e/d	c	b	a	a+
Technisch lezen (groep 3-5)					
Begrijpend lezen					
Taalvaardigheden					
Spelling					
Rekenen					
Zaakvakken (groep 5-8)					
Schrijven					
Expressie					
Lichamelijke opvoeding					

Zie de aanvulling met A+-scores in de CITO-map. In de webbased-versie van het DHH wordt een en ander verder uitgelegd.

Bijlage 5

Vicieuze cirkel onderpresteren

Bijlage 6

Positieve en negatieve kenmerken onderpresteerders (zie hfstuk 6.5.1 Signalering, blz.113 'Professioneel omgaan met hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs')

Positief

- Begrijpt en onthoudt moeilijke informatie wanneer het wel geïnteresseerd is.
- Leest veel of verzamelt in zijn vrije tijd op andere manieren veel informatie.
- Presteert significant beter op mondelinge dan op schriftelijke overhoringen.
- Kent veel feiten en heeft een grote algemene ontwikkeling.
- Komt goed uit de verf bij individueel onderwijs op maat.
- Is creatief en heeft een levendige verbeelding.
- Ontwikkelt thuis op eigen initiatief allerlei activiteiten.
- Heeft een brede belangstelling en vindt het leuk om dingen te onderzoeken.
- Is gevoelig.

Negatief

- Presteert op school redelijk tot slecht (soms alleen onder het eigen niveau).
- Heeft zijn huiswerk niet af of slecht gemaakt.
- Is vaak ontevreden over zijn eigen prestatie.
- Heeft een hekel aan automatiseren.
- Vermijdt nieuwe leeractiviteiten uit angst om te mislukken.
- Heeft minderwaardigheidsgevoelens, kan wantrouwend of onverschillig zijn.
- Doet niet graag mee aan groepsactiviteiten, heeft het gevoel dat niemand hem mag.
- Is minder populair bij leeftijdsgenootjes. Zoekt vrienden onder gelijkgestemden.
- Doelen worden door het kind te hoog gekozen zodat falen hieraan geweten kan worden.
- Is snel afgeleid en impulsief.
- Staat afwijzend of onverschillig tegenover de school.
- Wil niet geholpen worden, wil zelfstandig zijn.
- Neemt geen verantwoordelijkheid voor zijn eigen daden of wijt mislukken aan anderen.
- Verzet zich tegen autoriteit.

(Bron: Nelissen & Span, 1999; als signaleringslijst in bijlage 6, Van Gerven & Drent, 2000.)